

Консевич М. С.,

аспірант кафедри філології та перекладу імені професора Д. І. Квеселевича
Житомирського державного університету імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ ВЕРБАЛЬНИХ МАРКЕРІВ У ІНТЕРАКЦІЙНИХ КОАЛІЦІЯХ

Анотація. У статті розглядаються коаліції та вербальні маркери, які вживаються комунікантами в мультисторонній інтеракції.

Ключові слова: коаліція, вербальні маркери, маркери згоди, підказки, аргументації.

Проблема мовленнєвої взаємодії комунікантів завжди знаходилась у фокусі уваги прагматики та теорії мовленнєвої діяльності. Якщо раніше вчені концентрували увагу на аналізі мови як системи зокрема, то наразі акцент все більше зміщується на вивчення динаміки мовленнєвого процесу спілкування. У 70-80 роки ХХ століття з'явилася низка робіт, присвячена розгляду цієї проблеми [1, с. 3-5; 2, с. 381; 3, с. 20], але більшість робіт була присвячена аналізу діалогічного мовлення, тоді як мультистороння інтеракція (у традиційному розумінні полілог) залишалася поза увагою довгий час. Тому **актуальним** є підвищений інтерес мовознавців до вивчення мультисторонньої інтеракції [5; 6; 7; 8; 9; 10; 11].

Створення інтеракційних коаліцій – одна з особливих рис, притаманних мультисторонній інтеракції. Під мультисторонньою інтеракцією ми розглядаємо спілкування, у якому беруть участь троє або більше комунікантів. За-рубіжні дослідники визначають коаліцію як тимчасовий союз комунікантів, які спілкуються між собою і мають спільний інтерес – здобути перемогу [8, с. 76; 10, с. 42; 11, с. 55] або ж «як неформальну бесіду співрозмовників, під час якої відбувається формування та реформування команди» [5, с. 85].

Для того, щоб коаліція існувала, недостатньо лише того факту, що два учасники інтеракції виступають проти третього учасника. Необхідно, щоб два інтерактанти були в союзі один з одним та їх розмовний текст містив маркери, котрі підкреслюють існування їхньої коаліції.

Мета цієї статті – проаналізувати вербальні маркери, які використовують комуніканти у коаліціях на матеріалі трилогів із сучасних англійських фільмів. Трилог розуміється нами як мінімальна форма мультисторонньої інтеракції.

Головними маркерами коаліції-трилога є **маркери згоди, підказки та аргументації**.

До маркерів згоди належать такі лексичні одиниці, як «yes», «exactly», «sure», «right», «yeah» і под. Комунікант, якому пропонується така підтримка, часто приймає її, як прикладі:

(1) *Helen: So where are they having an engagement party?*

Jane: On the boat.

Alison: You're joking!

Jane: No, really.

Alison: It sounds like fun! What are you going to wear?

Jane: I bought two dresses, but can't choose. They are both really lovely.

Alison: Can we see them?

Jane: Sure.

Helen and Alison: Oh, this red is beautiful!

Jane: Do you really think so?

Helen: Yeah!

Alison: Yes, you will look fantastic!

Jane: Thanks. (Nicholas Stoller. Engagement, min. 23).

У цьому контексті розмова відбувається між трьома подругами – Джейн, Елісон та Хелен. Одного вечора Хелен та Елісон приходять у гості до Джейн на вечерю. Дівчата розмовляють лише на одну тему – це вечірка, на яку запросили Джейн. Подруги допомагають обрати сукню. У поданому контексті комуніканти використовують такі маркери згоди, як *yes, sure* – підтверджуючи, що червона сукня справді пасує Джейн.

Слідом за С. Kerbrat-Orecchioni [8, с. 77-79], ми поділяємо підказки на:

1. Підказки, які комунікант потребує або не потребує.

Розглянемо на прикладі, коли комунікант потребує підказку:

(2) *Mr. Gilbertson: So. Have the two of you told your parents about your secret love?*

Margaret: Oh, I... impossible. My parents are dead. No brothers or sisters either.

Gone.

Mr. Gilbertson: Are your parents dead?

Andrew: Oh, no, they are very much alive.

Margaret: No, they are alive. Well, we were gonna tell them this weekend.

Gammy's 90th birthday, and the whole family's coming together. And we thought it would be a nice surprise.

Mr. Gilbertson: And where is this surprise gonna take place?

Margaret: At Andrew's parents house.

Mr. Gilbertson: Where is that located?

Margaret: Umm... (.).

Andrew: Sitka.

Margaret: Sitka.

Andrew: Alaska.

Mr. Gilbertson: Alaska? You're going to Alaska this weekend?

Andrew: Yeah.

Margaret: Yes... yes. (Anne Fletchet. The Proposal, min. 15).

У поданому контексті, дія відбувається в кабінеті містера Гілбертсона, працівника імміграційної служби США, де Маргарет та Ендрю бажають зареєструвати свій шлюб. Оскільки Маргарет мають депортувати з країни, бо її віза скінчилась, вона домовляється з Ендрю про фіктивний шлюб. Домовленість відбувається за декілька годин до зустрічі з містером Гілбертсоном, тому молоді люди

не встигають надати особову інформацію про себе один одному. Містер Гілбертсон здогадується про фіктивність цього шлюбу, він починає задавати різні питання, щоб вивести пару на чисту воду. І коли працівник еміграційної служби цікавиться, де мешкають батьки Ендрю, Маргарет просто потребує допомоги від Ендрю, оскільки не знає, що відповісти.

Проілюструємо на прикладі, коли комунікант не потребує підказки:

(3) *Detective Bell: Neighbour ,he didn't say anything He says that he needs a lawyer.*

Holmes: A smart man. He didn't kill any one, he should get a lawyer.

Detective Bell: He also said he saw a strange woman on a stair way before he found a victim.

Holmes: Excellent. Did he look at her?

Detective Bell: Yeah, he could describe her, probably she's a product of his freaking imagination. Obviously he heard Harry Potter here said about a female back at the scene, and now he's trying to serve us one on a platter.

Holmes: Call a sketcher artist to circulate a portrait.

Detective Bell: I'm sorry, but who goes on this business?

Gragson: Well done, call a sketcher artist.

Detective Bell: But captain...

Gragson: If he is wrong, he is wrong, but I want to know he is wrong. (Michael Cuesta. Elementary, episode 2, min. 8).

У поданому прикладі розмова відбувається між капітаном поліції Грегсоном, детективом Беллом та Холмсом, консультантом поліції. Оскільки детектив Белл працює над розкриттям убивства, він проводить допит чоловіка, котрий знайшов тіло мертвого сусіда. Після допиту детектив Белл звітує капітану поліції про те, що чоловік не зізнається у вбивстві і вимагає адвоката, хоча детектив упевнений, що цей чоловік і є убивцею. Коли Холмс чує розмову між поліцейськими, він втручається в неї і починає підказувати, що потрібно робити в цій ситуації. У свою чергу детектив Белл починає нервувати та дратуватися, оскільки він працює над цією справою і не потребує ніяких підказок від консультанта.

2. Підказки, які комунікант приймає, погоджується з ними або не погоджується.

Розглянемо приклад підказки, з якою комунікант погоджується:

(4) *Grackson: This is Frank Debster. The cleaner found him at 5 this morning.*

He's dead for about three hours. Thief disappeared. Nobody saw anything.

Holmes: Camera is broken. Am I right?

Grackson: Yeah...

Holmes: So, Mr. Debster let the murder in. He was shot here and it means (.)...

Watson: He wasn't dead. The guard, he shot, before he received the second wound.

Holmes: Agree. The wound is in the wall, and it means that Mr. Debster made a hole in somebody's stomach.

Watson: So, this person will need medical intervention.

Grackson: Yeah, we have called in all hospitals in our town. (Michael Cuesta. Elementary, episode 17, min. 4).

У поданому контексті розмова відбувається між капітаном поліції Грегсоном та двома консультантами, Хо-

лмсом та Ватсоном, які допомагають розкривати злочини й убивства. Оскільки в місті було пограбовано велику корпорацію та вбито охоронця, поліцейські приїхали, щоб вивчити місце злочину. У розмові вони починають робити припущення, як дії злочину могли б розвиватись. Коли Холмс починає описувати події і робить паузу, щоб проаналізувати вбивство, Ватсон висловлює свої припущення, тим самим підказуючи колегам. Її наміри хороші, вона не бажає зайняти провідну роль у розмові, а лише хоче допомогти в розслідуванні. У свою чергу, Холмс погоджується з припущеннями Ватсон та продовжує далі констатувати події.

Розглянемо приклад, коли комунікант не погоджується з підказкою:

(5) *Holmes: 13 months ago, a neighbor heard the shot which took Mary Pendry's life at exactly 6:33.*

Lestrade: Yes, I know this. I know all of this. I just want to know what you found in that bastard's house.

Holmes: The primary reason you were never able to build a case against Pendry was that you could not find the murder weapon. I humbly submit that it was in the kitchen the entire time.

Lestrade: No, you see, that's bollocks, because we turned the whole house upside down. There was absolutely no gun.

Holmes: That's because you made the mistake of looking for a gun. This is a weapon that I believe Pendry used to kill his wife [shows the picture].

A plastic gun.

Lestrade: You're absolutely right. Yes, I did see one of those, actually. It was in the cutlery drawer. Thought it was a toy, so I left it alone. You think

I am a daft? What you think I wouldn't recognize a plastic gun?

Watson: We don't think it looked like that by the time you got there. We think it looked like this [showing the picture].

Holmes: I don't believe that it was milk in that bottle; I believe it was acetone?

Lestrade: Acetone? He used acetone to melt the gun.

Watson: The acetone, meanwhile, is dissolving the gun he used to murder her,

Leaving nothing but milk like liquid in the bottle in his refrigerator.

Lestrade: It's unbelievable. (Michael Cuesta. Elementary, episode 1, min. 25).

Розмова відбувається між консультантами поліції Нью-Йорку Холмсом і Ватсоном та детективом лондонської поліції Лестрейдом. Оскільки Лестрейду не вдалося розкрити злочин, Холмс та Ватсон погодилися допомогти йому в цьому. Коли консультанти поліції знаходять докази й розкривають убивство, вони пояснюють покроково, чому Лестрейду не вдалося розкрити цю справу. Розповідаючи про розвиток подій, Холмс підказує Лестрейду, де знаходилася зброя, якою було вбито людину, але Лестрейд не погоджується з цією підказкою.

Коаліція також може ґрунтуватися на активній співпраці з боку потенційного союзника, який приходить на допомогу одному з комунікантів або комунікантам, виконуючи іллокутивні чи аргументаційні цілі. Однією з форм такої співпраці є **використання однакових/спільних мовленнєвих актів комунікантами** [8, с. 80-82]. Проілюструємо це на прикладі:

(6) *Anny: You two need to stop fighting. You'll never see eye to eye. But you're a family. Promise me you'll stand by Andrew. Even if...if you don't agree with him.*

Joe: I promise.

Anny: Andrew, promise me you'll work harder to be a part of this family.

Andrew: Promise. I will Granny.

Anny: Well, then, the spirits can take me. No... now I'm feeling much better. No need to take us to the hospital. Take us to the airport, please.

Joe: Mom, what? Are you faking the heart attack?

Anny: I had to reconcile you. (Anne Fletchet. The Proposal, min. 94).

У наведеному прикладі розмова відбувається між Енні, бабусею Ендрю, та батьком Ендрю, Джо. Оскільки сім'я Пекстонів заможна і має потужний бізнес на Алясці, батько Ендрю хоче, щоб його син очолив сімейний бізнес. Ендрю ж мріє стати редактором книжкового видавництва, тому вже три роки він працює помічником головного редактора у Нью-Йорку. Батько не розуміє бажання свого сина, тому між ними постійно відбуваються конфлікти. Джо принижує та насміхається над Ендрю. У цьому контексті розмови бабуся виконує роль примирителя. Енні навмисно розіграє серцевий напад, який дуже швидко проходить, щойно вона отримує обіцянку, що її син та онук будуть підтримувати один одного. Джо та Ендрю вживають комісиви-обіцянки: «*I promise*», «*Promise*», тим самим підтверджуючи, що син та батько будуть співпрацювати та підтримувати один одного.

Іншою формою співпраці є *спільно-орієнтовані аргументи*, які вживаються комунікантами з метою переконання та обґрунтування певного положення, твердження або дій іншого комуніканта.

Розглянемо на прикладі:

(7) *Father: Law School?*

Elle: It's a perfectly responsible place, daddy.

Mother: Honey, you were first runner up at the Miss Hawaiian Tropics contest.

Why are you gonna throw that all away?

Elle: Going to Harvard is the only way. I'll get the love of my life back.

Father: Sweetheart, you don't need Law School. Law School is for people who are boring, ugly and serious. And you, Button, are none of those things.

(Robert Luketic. Legally Blonde, min. 13).

Тут розмова відбувається між молодою дівчиною та її батьками. Ел Вудс – вродлива дівчина, яка має титул «Miss Hawaiian Tropics contest», є президентом університетського жіночого клубу, вирішує вступити до Гарварду, щоб повернути свого коханого хлопця, який буде навчатись у цьому навчальному закладі. Коли Ел повідомляє цю новину своїм батькам, звістка просто шокує батьків. Вони не розуміють, навіщо Ел потрібна юридична освіта і намагаються вмовити дівчину змінити своє рішення, наводячи аргументи з цього приводу.

Крім того, особові займенники також виступають маркерами для існування коаліції. За допомогою особового займенника «*we*» комуніканти часто демонструють свій союз, тобто демонструють існування коаліції.

Проілюструємо на прикладі:

(8) *Weiss: I was shocked when I heard the news. I-I still don't believe it.*

It could have happened that many hours after I left.

Holmes: Our thoughts exactly. In fact, we're curious if you could account for your whereabouts for the rest of the evening. The M.E. puts Mr. Hauser's death somewhere between 10:00 pm. midnight.

Weiss: After I left Donald I had a late meeting at the Palladian Hotel with a Swiss banker named Jonas Bitz. We were there quite late. I'm sure he or anyone at the lobby bar will confirm that. But... I'm the last person who had a reason to kill Donald.

Watson: Well, we understand that he handled your charity's finances. Considering everything that's happened, that would give you motive.

Weiss: Actually wouldn't. Do you know what we do here?

(Michael Cuesta. Elementary, episode 11, min. 13).

У цьому прикладі розмова відбувається між трьома комунікантами: консультантами поліції Холмсом і Ватсоном та директором некомерційної організації – Джейкобом Вайсом. Для того, щоб розкрити вбивство фінансового аналітика Дональда Хаузера, консультанти поліції зустрічаються з Джейкобом Вайсом, людиною, яка останньою бачила Хаузера перед тим, як його було вбито. Задаючи різні питання Вайсу, Холмс та Ватсон вживають такі вирази: «*our thoughts exactly*», «*we're curious*», «*we understand*», використовуючи займенники, і тим самим підкреслюючи існування їхньої коаліції.

Зроблений у статті аналіз дає змогу зробити спостереження, що в залежності від контексту спілкування (наприклад, спілкування відбувається серед друзів, колег, батьків, незнайомих, у ситуаціях «батьки-діти», «начальник-підлеглий») комуніканти мультисторонньої інтеракції формують коаліції та використовують вербальні маркери згоди, підказки та аргументації, які підкреслюють існування їхніх коаліцій.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у поглибленому аналізі комунікативних ролей учасників у інтеракційних коаліціях. Зокрема детального розгляду заслуговує виявлення семантичних та прагматичних засобів регуляції мовленнєвої поведінки комунікантів у мультисторонній інтеракції.

Література:

1. Арутюнова Н.Д. Истоки, проблемы и категории прагматики / Н.Д. Арутюнова, Е.В. Падучева // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 16. – М.: Прогресс, 1985. – С. 3-42.
2. Винокур Т.Г. Полилог // Языкознание: Большой энциклопедический словарь / Гл.ред. В.Н. Ярцева. 2-е изд. – М.: Большая Российская Энциклопедия, 1998. – С. 381.
3. Гойхман О.Я. Речевая коммуникация / О.Я. Гойхман, Т.М. Надеина. – М.: ИНФРАМ, 2003. – 273с.
4. Серль Дж.Р. Классификация иллокутивных актов / Дж.Р. Серль // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 17: Теория речевых актов. – М.: Прогресс, 1986. – С. 170-194.
5. Goffman E. Presentation of self in everyday life / Goffman E. – New York: Anchor Books, 1959. – 255 p.
6. Grosjean M. From multi-participant talk to genuine polylogue: shift-change briefing sessions at the hospital / M. Grosjean // Pragmatics. – V. 36, 2004. – P. 25 – 52.
7. Kerbrat-Orecchioni C. Introducing polylogue / C. Kerbrat-Orecchioni // Pragmatics. – V. 36, 2004. – P. 1 – 24.

8. Kerbrat-Orecchioni C. Coalitions in polylogue / C. Kerbrat-Orecchioni // *Pragmatics*. – V. 36, 2004. – P. 75 – 113.
9. Marcoccia M. On-line polylogues: conversation structure and participation framework in internet newsgroups / M. Marcoccia // *Pragmatics*. – V. 36, 2004. – P. 115 – 145.
10. Polzer J.T., Mannix E.A., Neale M. A. Interest alignment and coalitions in multiparty negotiation / J.T. Polzer, E.A. Mannix, M. A. Neale // *The Academy of Management Journal*. – V. 41, 1998. – P. 42 – 54.
11. Traverso V. Interlocutive ‘crowding’ and ‘splitting’ in polylogues: the case of ‘researchers meeting’ / V. Traverso // *Pragmatics*. – V. 36, 2004. – P. 53 – 74.

*Джерела ілюстративного матеріалу
(на матеріалі англomовних фільмів):*

1. Director: Anne Fletchet. *The Proposal*, 2009.
2. Director: Michael Cuesta. *Elementary*, season 1, episode 2, 2013.
3. Director: Michael Cuesta. *Elementary*, season 1, episode 17, 2013.
4. Director: Michael Cuesta. *Elementary*, season 2, episode 1, 2013.
5. Director: Michael Cuesta. *Elementary*, season 2, episode 11, 2013.
6. Director: Nicholas Stoller. *Engagement*, 2012.
7. Director: Robert Luketic. *Legally Blonde*, 2001.

Консевич М. С. Использование вербальных маркеров в интеракционных коалициях

Анотация. В статье рассматриваются коалиции и вербальные маркеры, которые используются коммуникантами в многосторонней интеракции.

Ключевые слова: коалиция, вербальные маркеры, маркеры согласия, подсказки, аргументации.

Konsevych M. Using verbal markers in interactive coalitions

Summary. The article deals with coalitions and verbal markers, which are used by participants in multi-party interaction.

Key words: coalition, verbal markers, agreement markers, prompts, argumentations.